

рингу та особи яка повинна, у випадках передбачених Податковим кодексом України, слідкувати за сплатою податку на доходи фізичних осіб.

За таких умов, значущість поняття «нотаріальна дія» як системоутворюючого елемента зростає у рази та потребує негайного з'ясування на законодавчому рівні.

Отже, у зв'язку з новими повноваженнями нотаріусів України, здійснення яких можливо лише під час вчинення нотаріальної дії з нерухомим майном або у результаті вчинення нотаріальної дії з нерухомим майном, виникає практична необхідність, по-перше, визначення поняття «нотаріальна дія», по-друге, визначення моменту початку вчинення нотаріальної дії та моменту закінчення її вчинення, по-третє, визначення поняття «нотаріальна дія з нерухомим майном» оскільки, як показує практика тлумачення даних понять з 01.01.2013 року здійснюється по-різному, що призводить до неоднакового застосування діючого законодавства України та збільшенню скарг з боку населення, яке не має змоги належним чином здійснити свої цивільні права.

Сафончик О.І.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук,
доцент*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ УКЛАДАННЯ ШЛЮБУ ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ З ІНОЗЕМНИМ ГРОМАДЯНИНОМ

За умов глобалізації сучасного світу, динамічних інтеграційних та міграційних процесів неухильно збільшується питома вага сімейних відносин за участю іноземного елемента, тобто таких, де одна з сторін є іноземцем, або шлюб зареєстрований за рубезжем, або там народилися чи проживають діти, або усиновлення здійснюють іноземці тощо. Наявність іноземного елемента в сімейних відносинах надає їм «міжнародного» характеру, відносить їх до сфери міжнародних приватноправових відносин, які регулюються за допомогою колізійних норм міжнародно-правового характеру та колізійними нормами національного законодавства.

Відповідно до статті 2 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» (надалі – Закон) іноземці та особи без громадянства мають ті ж права і свободи та виконують ті ж обов'язки, що і громадяни України, якщо інше не передбачено Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України. Стаття 18 Закону зазначає, що іноземці та особи без громадянства мають рівні з громадянами України права і обов'язки у шлюбних та сімейних відносинах. Щодо вступу до шлюбу, то ст. 56 Закону України «Про міжнародне приватне право» зазначає, що форма і порядок укладення шлюбу в Україні між громадянином України та іноземцем або особою без громадянства визнача-

ються правом України, тобто регулюється СК України. Отже, іноземцві для вступу до шлюбу потрібно здійснити ті ж самі дії, що й громадянинові України за винятком необхідності дотримання низки формальностей, спрямованих на встановлення, зокрема, законності перебування іноземця на території України, підтвердження його сімейного стану тощо.

Реєстрація шлюбу з іноземними громадянами має певні особливості та здійснюється з урахуванням вимог нормативно-правових актів: Конституції України, законів України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про міжнародне приватне право», «Про імміграцію», «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, міжнародних конвенцій, учасником яких є Україна.

Відповідно до статей 55-56 Закону України «Про міжнародне приватне право» право на шлюб визначається особистим законом кожної з осіб, які подали заяву про укладення шлюбу. У разі укладення шлюбу в Україні застосовуються вимоги СК України щодо підстав недійсності шлюбу. Форма і порядок укладення шлюбу в Україні між громадянином України та іноземцем або особою без громадянства, а також між іноземцями або особами без громадянства визначаються правом України.

Жінка та чоловік, які бажають зареєструвати шлюб, подають письмову заяву про реєстрацію шлюбу за встановленою формою до будь-якого органу реєстрації актів цивільного стану за їхнім вибором. Заява про реєстрацію шлюбу подається жінкою та чоловіком особисто. Якщо жінка (або) чоловік не можуть через поважні причини особисто подати заяву про реєстрацію шлюбу до державного органу реєстрації актів цивільного стану, таку заяву, нотаріально засвідчену, можуть подати їх представники. Повноваження представника мають ґрунтуватися на нотаріально посвідченій довіреності. При поданні заяви про реєстрацію шлюбу жінка та чоловік пред'являють на посвідчення своєї особи. Іноземці та особи без громадянства для державної реєстрації шлюбу в Україні повинні пред'явити паспорт або паспортний документ з відміткою про реєстрацію уповноваженого органу щодо законності їх перебування в Україні, якщо інше не передбачено чинним законодавством України.

Реєстрація шлюбу з іноземцями має особливості правового регулювання у зв'язку з необхідністю перевірки законності перебування цих осіб на території України, підтвердження їх сімейного стану та врахування умов дійсності поданих ними документів. Шлюб між громадянами України, якщо хоча б один з них проживає за межами України, може укладатися в консульській установі або дипломатичному представництві України згідно з правом України.

Іноземці та особи без громадянства для реєстрації шлюбу в Україні повинні пред'явити національний паспорт або паспортний документ

з відміткою про реєстрацію уповноваженого органу щодо законності їх перебування в Україні, якщо інше не передбачене чинним законодавством України. При реєстрації шлюбу в державних органах реєстрації актів цивільного стану України, якщо в паспортах або паспортних документах іноземців та осіб без громадянства відсутні відомості про сімейний стан їх власників, то вони повинні одночасно подати документ про те, що не перебувають у шлюбі, виданий компетентним органом країни свого громадянства або країни постійного проживання, та легалізований належним чином.

Зазначені документи можуть бути також видані або легалізовані консульською установою або дипломатичним представництвом цієї країни в Україні та надалі легалізовані Міністерством закордонних справ України. Якщо в паспортах або паспортних документах є відмітка про припинення шлюбу вищезазначених осіб, документ про те, що особа не перебуває в шлюбі, повинен бути пред'явлений за період після розірвання шлюбу. До документів іноземців, осіб без громадянства, які є підставою для реєстрації шлюбу, складених іноземною мовою, обов'язково додається переклад тексту на українську мову, достовірність якого засвідчується дипломатичним представництвом або консульською установою України за кордоном, посольством (консульством) держави, громадянином якої є іноземець (країни постійного проживання особи без громадянства), Міністерством закордонних справ, іншим відповідним органом цієї держави або нотаріусом.

Державний орган реєстрації актів цивільного стану під час приймання заяви про реєстрацію шлюбу інформує наречених про можливість здійснення медичного обстеження та за їх бажанням видає направлення за зразком, затвердженим Міністерством охорони здоров'я.

Стосовно часу реєстрації шлюбу, то він реєструється після спливу одного місяця від дня подання особами заяви про реєстрацію шлюбу. За наявності поважних причин керівник державного органу реєстрації актів цивільного стану дозволяє реєстрацію шлюбу до спливу цього строку.

Про державну реєстрацію шлюбу в паспортах або паспортних документах осіб, які зареєстрували шлюб, робиться відмітка із зазначенням прізвища, імені, по батькові і року народження другого з подружжя та місця і дати такої реєстрації. При реєстрації шлюбу наречені мають право обрати прізвище одного з них, як спільне прізвище подружжя або надалі іменуватися дошлюбними прізвищами. Наречена, наречений мають право приєднати до свого прізвища прізвище нареченого, нареченої. Якщо вони обоє бажають мати подвійне прізвище, за їхньою згодою визначається з якого прізвища воно буде починатися. Складення більше двох прізвищ не допускається, якщо інше не впливає із звичаю національної меншини, до якої належить наречена і (або) наречений. Якщо на момент реєстрації шлюбу прізвище нареченої, нареченого вже є подвійним, вона, він має

право замінити одну із частин свого прізвища на прізвище другого, про що вказується у заяві про реєстрацію шлюбу. Державна реєстрація шлюбу має відповідні правові наслідки, а саме: шлюб є підставою для виникнення прав та обов'язків подружжя. Шлюб не може бути підставою для надання особі пільг чи переваг, а також для обмеження її прав та свобод, які встановлені Конституцією і законами України.

Сєвєрова Є.С.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ДО ПИТАННЯ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ДЖЕРЕЛОМ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ

Питання, пов'язані з розглядом справ про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки, мають особливе значення, оскільки їх актуальність зумовлена великою кількістю справ, що виникають з таких правовідносин.

Аналіз справ про відшкодування шкоди свідчить про наявність низки питань, які потребують на відповідне роз'яснення, незважаючи на те, що певну прогалину заповнено Узагальненням судової практики розгляду судами цивільних справ про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки у 2010 – 2011 роках (Судова практика розгляду цивільних справ про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки: Узагальнення судової практики Вищого Спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://nau.gov.ua>), а також Постановою Пленуму Вищого Спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 01.03.2013 року № 4 «Про деякі питання застосування судами законодавства при вирішенні спорів про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки».

Так, актуальним та таким, що не знайшло остаточного вирішення, слід вважати питання щодо суб'єктного складу осіб, які беруть участь у справі, зокрема з приводу того, кому належить право вимоги у разі завдання шкоди майну, яким є джерело підвищеної небезпеки.

Найскладнішим це питання виявляється сьогодні, після внесення змін до законодавства, яке виключає довіреність як підставу керування транспортним засобом, проте не виключає низку спорів, вимоги в яких обґрунтовані правом на відшкодування, яке виникає на підставі довіреності.

Судова практика з цього приводу демонструє відсутність усталеної практики і висновки суду зводяться до такого.